

Szkoła Nauk Społecznych
przy Instytucie Filozofii i Socjologii PAN

SUMIENIE WINA MELANCHOLIA

Materiały polsko-niemieckiego seminarium
Warszawa, październik 1997

Pod redakcją naukową Pawła Dybla

Wydawnictwo IFiS PAN
Warszawa 1999

Spis treści

Słowo wstępne	9
---------------------	---

ROZDZIAŁ I

SUMIENIE I WINA – FILOZOFICZNE OBSESJE

Maciej Potępa, <i>Problem sumienia u Kanta i Fichtego</i>	17
Jan Garewicz, <i>Wolność woli i wina. Uwagi o etyce ontologicznej Schopenhauera</i>	38
Hermann Drüe, <i>Sumienie w psychoanalizie Freuda</i>	48
Friederike Koehn, <i>Źródło poczucia winy u Melanie Klein i Donalda D. Winnicotta</i>	62
Jędrzej Jaxa-Rożen, <i>Wina i sumienie w dziele Martina Heideggera</i>	68
Ulrike Koesterke, <i>Wina i odpowiedzialność. Próba analizy pojęć filozofii Emanuela Levinasa</i>	72

ROZDZIAŁ II

WINA I SUMIENIE Z PERSPEKTYWY RELIGIJNEJ, LITERACKIEJ I KULTUROWEJ

Rainer J. Kaus, <i>„Fatalna nieuchronność poczucia winy” w Procesie Kafki</i>	77
Piotr Graczyk, <i>Dostojewski i zło</i>	105
Anja Hild, <i>Wina, moralność i melancholia w filmach Krzysztofa Kieślowskiego</i>	111
Fatma Dasan, <i>Sumienie w islamie</i>	114
Carsten Klöpfer, <i>Wina i sumienie w społecznościach afrykańskich</i>	117

ROZDZIAŁ III

OBLICZA MELANCHOLII

Hermann Drüe, <i>Od przypuszczeń na temat melancholii do nauki o depresji</i>	123
Paweł Dybel, <i>Melancholie społeczne – melancholia jednostki. Uwagi o książce</i> <i>Wolfa Lepeniesa Melancholie und Gesellschaft</i>	138
Norbert Endres, <i>Morfologia cierpienia i zdolność do cierpienia</i>	150
Edeltrud Marx, <i>Pojęcie cierpienia u Juana od Krzyża</i>	165

ROZDZIAŁ IV

PSYCHOANALIZA I MELANCHOLIA

Paweł Dybel, <i>Koncepcja melancholii u Freuda</i>	173
Jagna Brudzińska, <i>Podmiot cierpienia czy podmiot poprzez cierpienie? Uwagi</i> <i>na temat genezy Ja u Husserla i Freuda</i>	184
Peter Rech, <i>Melancholia. Pocieszenie. Wspomnienie obrazu.</i> <i>Ograniczenie życia: SCENA PIERWOTNA jako pierwotne przeczucie</i>	195
Barbara Smoleń, <i>Koncepcja melancholii Julii Kristevej</i>	216

ROZDZIAŁ V

O CIERPIENIU – KLINICZNIE

Elisabeth Drüe, <i>Stary człowiek i depresja</i>	229
Andreas Marlovits, <i>Ciężar cierpienia jako fenomen psychologiczny</i>	242
Cornelia Stauf, <i>Osobowość depresyjna w fazie przedchorobowej</i>	245
Robert Sanders, <i>Medycyna wobec umierających w cierpieniu</i>	249

ROZDZIAŁ VI

PRZESTRZENIE MELANCHOLII I CIERPIENIA W LITERATURZE ORAZ FILOZOFII

Katarzyna Leszczyńska, <i>Od Empedoklesa do Zaratustry. Narodziny dionizyjskiego</i> <i>melancholika</i>	255
Mateusz Werner, <i>O czasoprzestrzeni melancholicznej</i>	263
Paweł Dybel, <i>Cierpienia „nagiej duszy” Stanisława Przybyszewskiego</i>	268